

Horváth Marcell – Boros Eszter

Kína a digitális jegybankpénzzel mérheti a legsúlyosabb csapást az USA világhatalmi pozíciójára

A koronavírus-válság sem akadályozta meg Kína központi bankját, hogy mérföldkőhöz érjen elektronikus valutája fejlesztésében. A People's Bank of China (PBoC) ugyanis áprilisban bejelentette, hogy az ország négy nagyvárosában megkezdtek a digitális jegybankpénz tesztelését a tényleges fizetési forgalomban. Ezzel Kína messze a legelőrébb jár a világon a jegybanki pénzkínálat teljes digitalizációjának megvalósításában. A távol-keleti nagyhatalom számára a projekt legfőbb tétje egyértelműen a geopolitikai erőviszonyok átrendezése a technológia és a pénz fúziójának segítségével. A digitális RMB ugyanis minden eddigi törekvésnél hatásosabbnak bizonyulhat az USA által dominált nemzetközi fizetési rendszer megkerülésében, ezzel pedig alááshatja az Egyesült Államok vezető szerepének pénzügyi alapjait.

A digitális jegybankpénz (central bank digital currency, CBDC) olyan elektronikus fizetőeszköz, amelyet – a közismert kriptovalutákkal, például a bitcoinnal ellentétben – egy állam központi bankja hivatalosan bocsát ki. Az eddig is megszokott elektronikus bankszámlapénzzel ellentétben a CBDC nem más, mint digitális „készpénz”. (Noha lényeges különbség, hogy a készpénzzel ellentétben a digitális jegybankpénz nem anonim.) Kína 2014 óta fejleszti saját digitális valutáját (e-RMB), amelyet a hivatalos nyilatkozatok szerint **a készpénz részleges kiváltásának szándékával hoztak létre. Az ország négy nagyvárosában**, Shenzhenben, Suzhouban, Chengduban és a Pekinghez közeli Xiong'an gazdasági zónában **a lakosság** – például a kormányzati alkalmazottak – **egy része kísérleti jelleggel már digitális RMB-ben is kap juttatásokat.**

A gyakorlati teszteléssel Kína egyértelműen a digitális jegybankpénz úttörőjévé vált, ugyanakkor az ország **vezetése várhatóan óvatos lesz a digitális RMB elindításában.** A megszokott hosszú távú tervezés keretében elsőként további kisebb mintaprojektekben próbálják majd ki a működést, és a modell finomhangolásával haladnak előre a végső cél – egy új 21. századi globális pénz megvalósítása – felé. **A fokozatos bevezetés azonban aligha csökkenti az e-RMB geopolitikai súlyát.** Kínában a tranzakciók négyötöde már napjainkban is készpénzmentes, így a **CBDC jelentősége elsősorban** nem a fizetések hatékonyságának növelésében, hanem **a hatalmi előnyök biztosításában rejlik.** Ennek alapja egyértelműen a kiemelt kormányzati támogatást élvező technológiai innováció, aminek már a készpénz

eddig visszazorulása is köszönhető. A mobilfizetési megoldásokat (WeChat, Alipay) kínáló high-tech vállalatok ugyanis a kínai gazdaság vérkeringésének meghatározó szereplőivé váltak. A következő (14.) ötéves tervre készülve a vezetés továbbra is kulcsszerepet szán a digitalizációnak és az internetes platformok gazdasági-társadalmi szervező erejének („internet + oktatás”, „internet + egészségügy”, „internet + turizmus”). Ennek érdekében támogatják a hálózati sebesség felgyorsítását, a használati díjak csökkentését, illetve **a határon átnyúló e-kereskedelem fejlesztését is**. Így a pénzügyi technológiák forradalmán dolgozó PBoC, valamint az állami és magáncégek is széleskörű támogatásban részesülnek a központi kormányzat részéről.

Az e-RMB tekintetében Kína tehát a geopolitikai előnyökkel nyerheti a legtöbbet. Ugyan a távol-keleti óriás már régóta törekszik arra, hogy a nemzetközi kereskedelmi elszámolásokat, a fizetési forgalmat és a jegybanki tartalékokat az USD helyett saját valutájába terelje át, a digitális jegybankpénz **az eddigieknél is erősebb próbálkozás az RMB világpénz szerepének megteremtésére**. Ez azért lehet így, mert az Egyesült Államok globális dominanciája többek között **a nemzetközi fizetések lebonyolításából és ellenőrzéséből** származik. Tehát nem egyszerűen csak a dollárba vetett bizalomról, hanem a hozzá kötődő infrastruktúráról, a határon átnyúló fizetések megvalósításának képességéről van szó. Az amerikai SWIFT rendszer (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) közvetíti az üzeneteket a fizetési megbízásokról, számos esetben amerikai bankok (ún. levelező bankok, correspondent banks) közreműködésével. Ma ez a szolgáltatás felel a nemzetközi fizetések oroszlánrészének lebonyolításáért (naponta mintegy 5 ezermilliárd USD értékben). **A SWIFT-nek köszönhetően az USA képes felderíteni az illegális pénzmozgásokat** – így a pénzmosást, a terrorizmus finanszírozását – , és ami még ennél is lényegesebb: **képes ellenőrizni a nemzetközi szankciók betartását**. Biztonságpolitikai szakértők rámutatnak, hogy a pénzügyi-gazdasági korlátozások az elmúlt időszakban az amerikai külpolitika egyik legfontosabb eszközévé váltak. Irán nukleáris törekvéseinek féken tartásában is ez Amerika ütőkártyája.

A kínai digitális jegybankpénz épp ezeket a képességeket veszélyezteti, mivel a jövőben biztosítani tudja **a SWIFT rendszer hatékony megkerülését**. Egy ilyen lehetőséget nemcsak az USA riválisai, hanem akár szövetségesei is szívesen fogadnának, hiszen az Európai Unió például a szankciók ellenére is megoldást keres az iráni kereskedelem elszámolására. Emellett a Kínával egyre szorosabb kereskedelmi kapcsolatokat építő Oroszország is nyitott lenne egy, a dollár helyébe lépő digitális jegybankpénzre. Az e-RMB elfogadottságát a jövőben erősítheti, hogy az **a nemzetközi fizetések szempontjából kedvező**

tulajdonságokkal bír: egy szuverén által hivatalosan felügyelt, ám a felek között közvetlen pénzáramlást biztosító megoldásról van szó. Kiküszöbölhet tehát olyan nehézségeket, amelyekkel eddig az RMB választása esetén a Kínán kívüli szereplőknek szembe kellett nézni.

A CBDC potenciáljának kibontakozásához a kiterjedt, hatékony nemzetközi infrastruktúrán felül természetesen az is **szükséges, hogy az RMB denomináció is vonzóvá váljon**, azaz valamennyi pénzfunkció szempontjából **olyan világszintű bizalomra** és előnyökre tegyen szert, mint a dollár. Piaci szempontból tehát önmagában az e-RMB sem garantálja az USD feletti gyors győzelmet. Azonban **a képletből nem hagyható ki Kína hatalmi pozíciója sem**. Az ország ma már döntő befolyással rendelkezik **sok ázsiai, afrikai és latin-amerikai gazdaságban, és a Digitális Selyemút** projekttel az infrastrukturális alapok és az e-kereskedelmi kapcsolatok kiépítése is megkezdődött. **Így az érintett országok számára az e-RMB elsősorban nem választás kérdése lesz**. Ez egyértelműen a **geopolitikai erőviszonyok átrendeződésének irányába mutat**.

A CBDC és tágabban a pénzügyi digitalizáció hatalmi jelentőségét jól jelzi **az indiai és kínai FinTech cégek versenye** is, amelybe beszűrődik a két feltörekvő állam rivalizálása. Kína a technológiai óriásvállalatain keresztül ma már jelentős befolyással bír India mindennapi életének működésére. Az e-RMB fejlesztésében is aktív szerepet játszó cégek, a Tencent és az Alipay-t működtető Ant Financial, valamint más ígéretes kínai tech vállalatok is a **külföldi növekedési lehetőségek felé fordultak az utóbbi években, India** pedig fókuszba került. Az Ant Financial a piacvezető Paytm fizetési alkalmazáson keresztül jelent meg a szubkontinensen. A hitelügyletek szereplőit BigData megoldásokkal összekapcsoló WeCash szintén belépett az indiai piacra, és a bankfiókok által el nem ért lakosság finanszírozási igényeit kívánja kielégíteni a hitelezők „közelebb” hozásával. **A kínai terjeszkedés tipikus vonása, hogy a tömegek kiszolgálásával** kívánnak profitot termelni. A Kínából érkező high-tech vállalatok nemcsak pénzügyi, hanem más igényeket kielégítő online platformokba is befektetnek (pl. ételfutár szolgáltatások). Ezzel – közvetetten – egyre jelentősebb **befolyást szereznek India szolgáltató szektorában**.

Emiatt Indiában megerősödhetnek a **technológiai vezető szerep átvételére irányuló törekvések**. A kormányzat is **gyors lépéseket tett a technológiai újítások adaptálására és terjesztésére**, amelyet alátámaszt a Modi-kormány által meghirdetett Digital India program, illetve a készpénzmentes társadalom megvalósításának terve. Ugyanis India –

miközben a kriptovaluták használatát betiltotta – szintén nagy lehetőséget lát az államilag felügyelt CBDC-ben. Az indiai vállalkozók elsősorban a „későn jövők előnyét” használhatják ki, emellett jelentős piacra és informatikai tudásbázisra támaszkodhatnak (noha egyelőre még meg kell küzdeniük a belső finanszírozáshoz jutás nehézségeivel). A Kína és India közötti erősödő digitális versengés az USA érdekeivel is egybevághat. A kínai technológia előretörésétől tartó, állandó biztonsági aggályokat hangoztató **Egyesült Államok érdekelt lehet India kihívó szerepében.** Ezért a Kína felől érkező geopolitikai fenyegetés hatására India az elmúlt években az amerikai kapcsolatok megerősítésére törekedett.

Jól látszik tehát, hogy a feltörekvő nagyhatalmak **a pénz és a technológia kombinációjával tehetnek szert geopolitikai előnyre.** A JP Morgan elemzése szerint a digitális valuta nem pusztán pénzügyi innováció, hanem a világhatalmi ambíciók egyik eszközévé is válik. A CBDC-re a magas jövedelmű országok – különösen az USA – is geopolitikai eszközként tekinthetnének: ők a feltörekvő riválisok erejét korlátozhatnák, így vezető szerepük elvesztésének kockázatát csökkenthetnék a digitális jegybankpénzzel. A CBDC kérdése így a jövőben még inkább túlmutat majd a gazdasági érvelésen. Azonban jelenleg az Egyesült Államok egyre nyilvánvalóbb lemaradásban van a CBDC-t illetően: Jerome Powell, a Fed elnöke idén februárban mindössze arról beszélt, hogy vizsgálják a témát. Az idő azonban egyre fogy, és **az USA hamarosan elérkezhet az utolsó esélyhez, hogy a dollár ma még töretlen dominanciáját az új típusú digitális alapokon mentse át a 21. század hatalmi küzdelmeiben.**

„Szerkesztett formában megjelent a Világ gazdaságban 2020. július 2-án.”